

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 183/09-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. júla 2009 predbežne prerokoval sťažnosť M. T. a S. T., obe bytom K., zastúpených advokátkou JUDr. I. R., K., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a 2 a čl. 19 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv podľa čl. 3 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7 To 116/2008 z 28. januára 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. T. a S. T. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. marca 2009 doručená faxom a 1. apríla 2009 poštou sťažnosť M. T. (ďalej aj sťažovateľka v I. rade“) a S. T. (ďalej aj sťažovateľka v II. rade, spolu ďalej aj „sťažovateľky“), ktorou namietali porušenie svojich základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a 2 a čl. 19 ods. 1 a 2 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj svojich práv podľa čl. 3 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 7 To 116/2008 z 28. januára 2009.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že „*Prokurátor Okresnej prokuratúry Košice I podal dňa 5. 10. 2004 na Okresnom súde Košice I obžalobu na M. T., bývalého manžela sťažovateľky v 1. rade a otca sťažovateľky v 2. rade pre trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 215 ods. 1 písm. a), b) ods. 2 písm. c) a d) Trestného zákona v znení platnom do 31. 12. 2005...*

Okresný súd Košice I rozsudkom sp. zn. 6 T 83/2004 zo dňa 6. 12. 2004 obžalovaného spod obžaloby oslobodil z dôvodu uvedeného v § 226 písm. b) Trestného poriadku v znení platnom do 31. 12. 2005, pretože skutok nie je trestným činom.

Na odvolanie prokurátora Okresnej prokuratúry K. Krajský súd v Košiciach uznesením sp. zn. 6 To 42/05 zo dňa 17. 3. 2005 napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prejednal a rozhodol.

Rozsudkom Okresného súdu Košice I sp. zn. 6 T 83/2004 zo dňa 10. 11. 2008 súd podľa § 226 písm. b) Trestného poriadku (pretože skutok nie je trestným činom) obžalovaného spod obžaloby oslobodil.

Proti tomuto rozsudku podal prokurátor Okresnej prokuratúry K. odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Košiciach uznesením sp. zn. 7 To 116/2008-419 dňa 28. 1. 2009 tak, že odvolanie okresného prokurátora zamietol...“

Sťažovateľky v sťažnosti v podstate namietajú, že síce „*v trestnom konaní vedenom proti M. T. nepovažovali súdy za sporné, že sa obžalovaný dopustil konania, ktoré sa mu kladie za vinu*“, ale menovaného spod obžaloby oslobodili, pretože nebolo dostatočne preukázané, že išlo o trestný čin.

Napriek tomu, že prvostupňový súd v rozsudku z 10. novembra 2008 sp. zn. 6 T 83/2004 „*poukázal na odporúčame Výboru Ministrov členských štátov rady Európy prijaté 30. 4. 2002, z ktorého poukazuje na to, že za násilie na ženách, ktoré sa vyskytuje aj v rodine, sa považuje aj fyzická a psychická agresivita, emocionálne a psychologické*

zneužívanie“; konštatoval: „Týraním podľa súdu neboli ani nadávky adresované deťom, prípadne telesné tresty, ktoré nasledovali po tom, čo niečo vyviedli...“

Takisto uviedol, „že obžalovaný sa dopúšťal ekonomického násillia voči sťažovateľke v I. rade a rovnako psychického násillia voči synovi S. pokiaľ ide o nadávky a fyzické násillie voči nemu, ak mal problémy s učením“, ale na druhej strane svoje právne a skutkové zistenia zhrnul do záveru, že „Konanie obvineného nebolo motivované tým, aby niekomu ublížil, ale chcel takto riešiť núdzu a nedostatok peňazí, ním zvolený spôsobom riešenia bol pritom podmienený jeho skresleným vnímaním udalostí, ktoré vzhľadom na jeho osobnostnú štruktúru nevedel vnímať objektívne, ale stále bol ovplyvnený svojim subjektívnym postojom, ktorý považoval za jediný správny, čo viedlo k tomu, že si neuvedomoval skutočné následky svojho správania. Z toho potom vyplýva, že obžalovaný potom nevedel, že jeho konanie môže viesť k týraniu a teda s takým následkom nemohol byť ani uzrozumený. Inak povedané, konanie obžalovaného, jeho následky, vrátane príčinného vzťahu medzi nimi nie sú podľa názoru súdu kryté úmyselným zavinením obžalovaného a to ani vo forme nepriameho úmyslu, pretože jeho konanie ani v časti, ktorú by bolo možné objektívne podradiť pod týranie podľa § 215 Trestného zákona nenaplnia všetky znaky skutkovej podstaty tohto trestného činu a to pre absenciu subjektívnej stránky.“.

Krajský súd sa vo svojom uznesení z 28. januára 2009 stotožnil so záverom súdu I. stupňa a navyše uviedol, «„že v rodine sa občas v záujme riadnej výchovy detí vyskytnú situácie, pri ktorých je možné tolerovať v primeranej miere použité fyzické násillie alebo dôraznejšie napomenutie. Ak by už aj takéto konanie malo byť postihované ako trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby, potom v praxi by mohlo nastať extrém, že rodič v záujme riadnej výchovy dieťaťa by nemohol zvýšiť hlas, pokarhať ho alebo ho v niečom obmedziť.“. d) ak pokračuje v páchaní takeého činu po dlhší čas...».

Sťažovateľky na základe uvedeného tvrdia, že «V predmetnej veci napriek tomu, že okolnosti a spôsob, ktorým bolo do práv sťažovateľiek zasiahnuté, boli dostatočne objasnené a porušovateľ týchto práv bol identifikovaný, nebola voči nemu vyvodená zodpovednosť a sťažovateľkám tým nebola poskytnutá satisfakcia...

Konštatovanie súdu I. stupňa o tom, že obžalovaný nevedel udalosti vnímať objektívne, ale bol stále ovplyvnený svojim subjektívnym postojom a že to viedlo k tomu, že si neuvedomoval skutočné následky svojho správania, je absurdné...

V konkrétnom prípade znamená, že obžalovaný M. T. chcel svojim konaním vyvolať u sťažovateľiek fyzické a psychické utrpenie.

Aj keď sťažovateľky sú toho názoru, že aj pre takýto záver existujú dôkazy, ktoré boli súčasťou súdneho spisu, považujú za nesporné, že z vykonaného dokazovania vyplýva jednoznačne záver o tom, že M. T. sa dopúšťal konania voči nim prinajmenšom vo forme nepriameho úmyslu...

Sťažovateľky považujú za ťažko uveriteľné, že súd odôvodnil oslobodenie obžalovaného spod obžaloby - subjektívnym postojom obžalovaného...

Predovšetkým je potrebné poukázať na výpoveď sťažovateľky v 2. rade na hlavnom pojednávaní, ktorá poukázala na to, že M. T. jej okrem iného „dal takú facku, že jej rozťal peru“...

Tak sťažovateľka v 1. rade, ako aj sťažovateľka v 2. rade, aj poškodený S. T. uviedli, že M. T. jej nadával vulgárne takmer každý deň, nemohla zasahovať do toho, keď sa učili, nemohla im uvariť obed a ako sám súd I. stupňa konštatuje, obmedzoval ju v prístupe k peniazom, na ktoré mala rovnako ako obžalovaný nárok, a to napriek tomu, že sa starala o domácnosť vrátane M. T.

To, že konanie M. T. spôsobovalo u sťažovateľky v 1. a v 2. rade psychické utrpenie vyplýva zo znaleckých posudkov, tak z odvetvia psychológie, ako aj z odboru psychiatrie.

Sťažovateľka v 1. rade trpiaca recidivujúcou periodickou depresívnou poruchou, u ktorej nemožno vylúčiť jej vznik práve v dôsledku tyranizujúceho správania M. T., podliehala recidívam tohto ochorenia s určitosťou pod vplyvom nepriaznivých faktorov v rodine vplyvom tyranizujúceho správania sa manžela voči nej a deťom.

Sťažovateľka v 2. rade v dôsledku nepriaznivých rodinných pomerov za mimoriadne prísneho až despotického výchovného prístupu otca trpela prechodnou psychickou poruchou, ktorú možno diagnosticky zaradiť medzi poruchy správania vo vzťahu k rodine.

Následky správania obžalovaného boli jednoznačne objektivizované citovanými znaleckými posudkami.

Napriek tomu, neprihliadajúc na tieto závery, charakterizoval Krajský súd v Košiciach správanie obžalovaného ako „výchovu“ argumentujúc v prospech používania psychického a fyzického násilia pri výchove a vo vzťahoch k rodine.

Takéto rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach, ktorý za situácie, keď okresný súd ako sud I. stupňa pri svojom rozhodovaní pochybil, mal povinnosť v súlade s ustanovením § 258 ods. 1 písm. d) a písm. c) Trestného poriadku platného do 31. 12. 2005 rozsudok súdu I. stupňa zrušiť a vec mu vrátiť na nové prejednanie a rozhodnutie.

Tým, že krajský súd takto nepostupoval, odmietol sťažovateľkám poskytnúť ochranu, ktorú bol povinný podľa pozitívneho záväzku štátu vyplývajúceho z článku 12 ods. 2 Ústavy a z článku 1 Dohovoru poskytnúť...

Sťažovateľky boli a sú hlboko sklamané postupom súdnej moci, ktorej je v Slovenskej republike zverená úloha chrániť práva a zákonom chránené záujmy fyzických osôb.

Podotýkajú, že konanie, ktoré bolo predmetom trestného stíhania pre konanie, ktorého sa M. T. voči ním dopúšťal, praktizoval bývalý manžel sťažovateľky v 1. rade a otec sťažovateľky v 2. rade od roku 1996 a v súčasnosti po trinástich rokoch sú sťažovateľky v stave bezmocnosti, beznádeje a zúfalstva.».

Na základe uvedeného sťažovateľky požadujú, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Právo sťažovateľky v 1. rade M. T.

- nebyť podrobený krutému a ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa článku 16 ods. 2 Ústavy SR,

- právo na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia podľa článku 16 ods. 1 Ústavy SR,

- právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti podľa článku 19 ods. 1 Ústavy SR,

- právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného života podľa článku 19 ods. 2 Ústavy SR,

- právo nebyť podrobený neludskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu zakotvené v článku 3 Dohovoru

- a právo na rešpektovanie súkromného života podľa článku 8 Dohovoru,

bolo uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7 To 116/2008-419 zo dňa 28. 1. 2009, porušené.

Právo sťažovateľky v 2. rade S. T.

- nebyť podrobený krutému a ponižujúcemu zaobchádzaniu podľa článku 16 ods. 2

Ústavy SR,

- právo na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia podľa článku 16 ods. 1 Ústavy SR,

- právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti podľa článku 19 ods. 1 Ústavy SR,

- právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného života podľa článku 19 ods. 2 Ústavy SR,

- právo nebyť podrobený neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu zakotvené v článku 3 Dohovoru

- a právo na rešpektovanie súkromného života podľa článku 8 Dohovoru,

bolo uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7 To 116/2008-419 zo dňa 28. 1. 2009, porušené.

Ústavný súd Slovenskej republiky zakazuje Krajskému súdu v Košiciach pokračovať v porušovaní namietaných právach sťažovateľiek.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 7 To 116/2008-419 zo dňa 28. 1. 2009 a vracia mu vec na ďalšie konanie.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke v 1. rade finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 Eur/150 630 Sk.

Ústavný súd Slovenskej republiky priznáva sťažovateľke v 2. rade finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 Eur/150 630 Sk.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľke v 1. rade všetky trovy tohto konania.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľke v 2. rade všetky trovy tohto konania...“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06, II. ÚS 27/07).

Predmetom sťažnosti je namietané porušenie označených práv sťažovateľiek uznesením krajského súdu sp. zn. 7 To 116/2008 z 28. januára 2009, ktorým odmietol odvolanie okresného prokurátora Okresnej prokuratúry K. z 21. novembra 2008, a tým potvrdil rozsudok Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 6 T 83/2004 z 10. novembra 2008, ktorým oslobodil spod obžaloby M. T., bývalého manžela sťažovateľky v I. rade a otca sťažovateľky v II. rade pre skutok právne kvalifikovaný ako trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 215 ods. 1 písm. a) a b) a ods. 2 písm. c) a d) Trestného zákona.

Podľa čl.16 ods. 1 prvej vety ústavy nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia je zaručená.

Podľa čl. 16 ods. 2 ústavy nikoho nemožno mučiť ani podrobiť krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Podľa čl. 19 ods. 1 ústavy každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 3 dohovoru nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydľia a korešpondencie...

V prvom rade ústavný súd poznamenáva, že podľa svojej ustálenej judikatúry nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery

boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01). Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o vecnej spojitosti medzi základnými právami alebo slobodami, ktorých porušenie sa namieta, a napádaným rozhodnutím všeobecných súdov, prípadne postupom, ktorý im predchádzal.

Právomoc ústavného súdu nenahrádzajú postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužívajú sa na skúmanie tvrdenej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Kritériom na rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä intenzita, akou malo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv alebo slobôd, a v spojitosti s tým zistenie, že v okolnostiach daného prípadu ide o priamy zásah, ktorý zjavne viedol k porušeniu, resp. odopretiu základných práv alebo slobôd (IV. ÚS 141/08).

Predpokladom vykonania takejto ústavnej kontroly rozhodnutia je však uplatnenie námietky porušenia garancií spravodlivého súdneho procesu zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. Takúto námietku však sťažovateľky zastúpené advokátkou v podanej sťažnosti ani formálne a ani obsahovo neuplatnili.

Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína svoju stabilizovanú judikatúru (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 301/07, IV. ÚS 273/08), ktorej súčasťou je aj právny názor, že všeobecný súd zásadne nemôže byť porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patria aj základné práva vyplývajúce z čl. 16 ods. 1 a 2 a čl. 19 ods. 1 a 2 ústavy i práva vyplývajúce z čl. 3 a čl. 8 dohovoru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosedné princípy vyplývajúce z čl. 46 ústavy (resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru).

Ústavný súd napriek tomu konštatuje, že krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil dostačujúcim spôsobom, jeho odôvodnenie je zrozumiteľné a jeho závery vzhľadom

na všetky okolnosti danej trestnej veci, vykonané dokazovanie, výpovede svedkov a znalcov sú z ústavného hľadiska akceptovateľné. Argumentáciu sťažovateľiek, že v danom prípade bola naplnená skutková podstata trestného činu týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 215 Trestného zákona platného v relevantnom čase a všeobecné súdy nesprávne postupovali proti obžalovanému, keď ho spod obžaloby oslobodili, považuje ústavný súd z hľadiska svojich zistení za subjektívnu a účelovú a táto argumentácia nezakladá v súhrne všetkých okolností trestného konania dôvod na vyslovenie porušenia označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru.

Ústavný súd si preto neosvojil argumentáciu sťažovateľiek o porušení označených práv uznesením krajského súdu, pretože skutočnosť, že krajský súd nerozhodol v súlade s predstavami a očakávaniami sťažovateľiek, ešte neznamená, že došlo aj k porušeniu ich uvedených základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a 2 a čl. 19 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj ich práv podľa čl. 3 a čl. 8 dohovoru. Je tiež nepochybné, že odvolací súd vyjadril svoj právny názor v rámci odvolacieho konania v uznesení sp. zn. 7 To 116/2008 z 28. januára 2009, ktorý oprel o skutkové zistenia okresného súdu a ním vykonané dôkazy v prvostupňovom konaní.

Vzhľadom na uvedené okolnosti danej veci preto ústavný súd sťažnosť, ktorá smerovala k vysloveniu porušenia označených hmotných práv sťažovateľiek garantovaných ústavou a dohovorom citovaným uznesením krajského súdu, odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

S prihliadnutím na výrok tohto rozhodnutia už bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľiek.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júla 2009